

Nauczyciel XXI wieku – role i wyzwania

DOI: 10.47050/jows.2021.2.xxx

DOROTA PADZIK

Stwierdzenie „jestem nauczycielką/nauczycielem języka obcego” nie oddaje w pełni mnogości zadań, z którymi mierzymy się na co dzień i kompetencji, których ta praca wymaga. Bycie nauczycielem języka obcego wiąże się z koniecznością nieustannego rozwijania się, nie tylko w zakresie nauczanego języka. Nauczyciel XXI wieku to ktoś więcej niż przekaziciel wiedzy. Autorka artykułu, zwracając uwagę na profil obecnego ucznia, analizuje różne role współczesnego pedagoga.

Pandemia COVID-19 zmusiła nauczycieli do zmiany wypracowanych wcześniej metod pracy, w tym do przejścia do – często wcześniej nieznanego – świata online. Była również czynnikiem, który uzmysłowił nam, że świat dydaktyki, a zwłaszcza glottodydaktyki, podlega nieustannym zmianom. Jeśli spojrzymy na naukę języków obcych w skali makro (a więc przeanalizujemy jej przeszłość, przyszłość oraz dziedziny jej pokrewne), dostrzeżemy, jak bardzo dynamicznym i różnorodnym transformacjom podlega ta gałąź edukacji. Zmiany dotyczą zarówno ucznia, nauczyciela, jak i kontekstu społecznego. To od nas samych zależy, jak podejmiemy do tej nieuniknionej ewolucji. Naturalną pierwszą reakcją jest opór (Szymankiewicz 2018), ale należy zdać sobie sprawę, że tylko dzięki adaptacji do nowej rzeczywistości jesteśmy w stanie się rozwijać i skorzystać z szans, które przed nami stoją.

Współcześni uczniowie

Współcześni uczniowie języka obcego są coraz bardziej świadomi konieczności jego nauki oraz stosunkowo autonomiczni w tym procesie. Dostrzegają bowiem realną potrzebę komunikowania się w danym języku, wynikającą z szerokiej możliwości podróżowania, dostępu do zagranicznych uczelni oraz pracy w wielonarodowych firmach. Nie dość, że bodźce te towarzyszą uczniom na co dzień, to są jeszcze dodatkowo wspierane przez Unię Europejską. Na przykład w maju 2009 r. opublikowane zostały konkluzje Rady Unii Europejskiej w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”). Celem szczegółowym współdziałania państw członkowskich było osiągnięcie przez nie do roku 2020 kilku benchmarków na poziomie unijnym. Jednym z nich było założenie, że minimum 20 proc. mieszkańców kończących studia oraz 6 proc. mieszkańców z wykształceniem zawodowym w wieku 18–34 lat weźmie udział w zagranicznym pobycie edukacyjnym lub zawodowym (Rada 2009)¹. Pokazuje to, że zdobywanie wiedzy oraz doświadczenia za granicą znajdują się w centrum zainteresowania przewodniczących

¹ Do tej pory opublikowano dane z roku 2018. Wynika z nich, że 13,5 proc. osób kończących studia wyższe w całości lub częściowo studiowało za granicą. W Polsce ten odsetek wyniósł 2,4 proc. Nie ma danych na temat odsetka osób z wykształceniem zawodowym, które odbyły pobyt zawodowy lub edukacyjny za granicą. Źródło: bit.ly/3g2YfQX [dostęp: 8.06.2021].

Unii Europejskiej, którzy chcą mobilizować państwa członkowskie to wspierania mobilności swoich obywateli. Mobilność zawodowa i edukacyjna wiąże się z nauką języka obcego nie tylko ogólnego, ale też specjalistycznego lub zawodowego, którego nauczanie musi zaspokajać specyficzne potrzeby behawioralne, kognitywne i konstruktywistyczne uczniów (Gębał 2019). Niezwykle ważne jest zatem, aby nauczyciel potrafił przeprowadzić skuteczną analizę potrzeb uczniów, która zdeterminuje dalszy proces nauki i dostarczy wielu istotnych informacji zarówno uczniowi, jak i nauczycielowi na temat celów nauki, programu, strategii itp. (Sendur 2018).

Drugą cechą charakterystyczną współczesnych uczniów jest ich powszechny i ciągły dostęp do internetu. Według danych CBOS z 2020 r. aż 98 proc. Polaków w wieku 18–24 lat oraz 95 proc. w wieku 25–34 lat deklaruje korzystanie z sieci web (CBOS 2020). Wszyscy użytkownicy w obu tych grupach wiekowych korzystają z niej w dużej mierze za pomocą urządzeń mobilnych (CBOS 2020). Powszechny dostęp do internetu daje praktycznie nieograniczony dostęp do treści w języku obcym, takich jak artykuły prasowe, książki, filmy, piosenki czy podcasty. Co więcej, komunikacja na forach internetowych lub w mediach społecznościowych również odbywa się głównie w języku obcym, co pokazuje badanie „Language Learning and Social Media. 6 Key Dialogues”, według którego 50 proc. respondentów w wieku 19–55 lat porozumiewa się z innymi w języku obcym, a prawie 20 proc. komentuje obcojęzyczne blogi (Krajka i in. 2010). Ten powszechny dostęp do obcojęzycznych treści oraz możliwość interakcji z osobami niepolskojęzycznymi powoduje, że lekcje i nauczyciel nie stanowią już jedynego źródła praktycznej wiedzy językowej uczniów.

Uczniowie wyróżniają się obecnie także, często obserwowanym przeze mnie w edukacji komercyjnej, wysokim poziomem wymagań w stosunku do oferowanej jakości kształcenia. Pracując z młodymi dorosłymi oraz dorosłymi, zauważam, że moi uczniowie, a zarazem klienci, traktują nauczanie języka obcego tak, jak każdą inną usługę, za którą płacą i od której oczekują wysokiej jakości, a więc m.in. efektywności oraz koncentracji nauczyciela-lektora na ich indywidualnych potrzebach. Wiąże się to z wieloma wyzwaniami stojącymi przed nauczycielem, takimi jak przygotowanie atrakcyjnych wizualnie oraz oryginalnych materiałów dydaktycznych, poruszanie w czasie lekcji tematów aktualnych i interesujących ucznia, nie wspominając o doskonałym przygotowaniu merytorycznym

nauczyciela do każdego zajęcia. Sądzę, że taka postawa uczniów wynika między innymi z tego, że wielu z nich naukę języków obcych rozpoczęło już w przedszkolu (bezpłatna nauka języka obcego nowożytnego na tym poziomie edukacji w placówkach publicznych została wprowadzona na mocy rozp. z 30 maja 2014 r. zmieniającego podstawę programową). Uczniowie przystępując do nauki, mają więc już częstokroć pewne doświadczenia – pracowali z różnymi nauczycielami, korzystali z różnych metod nauczania i podręczników, dzięki czemu są świadomi tego, co lubią robić na zajęciach i co przynosi w ich przypadku pozytywne rezultaty. Dzięki tej wiedzy potrafią określić swoje potrzeby i wymagać od nauczyciela ich realizacji.

Relacja uczeń–nauczyciel

Po uwzględnieniu indywidualnych, często bardzo specyficznych, potrzeb językowych uczniów, może się okazać, że uczeń nie potrzebuje jedynie przekaziciela wiedzy, ale kogoś, kto wesprze jego rozwój, nie tylko językowy. Aby mogło to jednak nastąpić, relacja między uczniem a nauczycielem musi wyjść poza czysto dydaktyczny charakter. W odpowiedzi na takie właśnie potrzeby powstał coaching językowy. Stosując różnorodne metody wsparcia, coach ma za zadanie pomóc uczniowi w wypracowaniu strategii nauki oraz określeniu i osiągnięciu przez niego celów. Coach nie uczy danego ucznia, często nie jest nawet specjalistą w tej dziedzinie (Gębał 2019). Jego praca nastawiona jest na rozwój osobisty ucznia oparty na autorefleksji oraz na zwiększeniu jego motywacji i potencjału. Dlatego też coach musi umiejętnie ucznia dowartościować, pracować z jego emocjami oraz zasobami intelektualnymi (Mikiewicz 2015). Coraz częściej u moich dorosłych uczniów obserwuję potrzebę takiego wsparcia, którego – w naturalnym odruchu – szukają u swojego lektora. Dlatego właśnie nauczyciel powinien mieć wiedzę i umiejętności z dziedziny psychologii, wykorzystywane w pracy coacha, takie jak np. znajomość cech osobowości, uczuciowości i umysłowości uczniów (Komorowska 2009). Dzięki temu będzie w stanie odpowiedzieć na nowe, również te pozajęzykowe, potrzeby uczniów – co, jak wynika z moich obserwacji, spotyka się z ogromnym entuzjazmem z ich strony. Czują się pewniej na lekcji, łatwiej przełamywać im lęk komunikacyjny i potrafią dobrać metody pracy do swoich upodobań i stylu uczenia się.

Kompetencje technologiczne nauczyciela

Poza umiejętnością interpretacji zachowań uczniów z perspektywy psychologicznej do najważniejszych

kompetencji współczesnego nauczyciela należy zaliczyć te związane z nowoczesnymi technologiami. Metoda odwróconej klasy, e-learning, blended learning, CALL (Computer Assisted Language Learning), MALL (Mobile Assisted Language Learning) oraz MALU (Mobile Assisted Language Use) są – w dużej mierze na skutek pandemii – coraz bardziej powszechnymi praktykami stosowanymi na zajęciach języków obcych². Wykorzystywanie internetu, komputerów, tablic interaktywnych i urządzeń mobilnych pozwala na proponowanie uczniom zadań – paradoksalnie – bardziej przystających do świata rzeczywistego (Gębal 2019). Można ich np. poprosić o przygotowanie oferty wakacyjnej na podstawie prawdziwych informacji o środkach transportu, atrakcjach turystycznych, restauracjach itp. – nieograniczony zbiór dokumentów autentycznych w różnorodnych formach (tekst, obraz, wideo lub dźwięk) jest powszechnie dostępny. Powstało niezliczenie wiele aplikacji, dzięki którym można utrwalać zagadnienia gramatyczne i leksykalne w formie gier, co zawsze zwiększa motywację uczniów do pracy, np. na popularnej stronie LearningApps możemy tworzyć własne rozgrywki do przeprowadzenia w domu lub na zajęciach. Aplikacja Kahoot świetnie sprawdza się do powtórek materiału, a Padlet może być miejscem mini-dyskusji prowadzonych w formie wypowiedzi pisemnych. Przykłady sprawdzonych nowoczesnych technologii można mnożyć, a to, co je łączy, to możliwość zaproponowania za ich pomocą ciekawych i skutecznych aktywności, które rozwijają autonomię ucznia. Może on bowiem samodzielnie wykonywać ćwiczenia, dozować swoją pracę oraz wchodzić w interakcję z innymi uczniami, nie tylko w czasie zajęć.

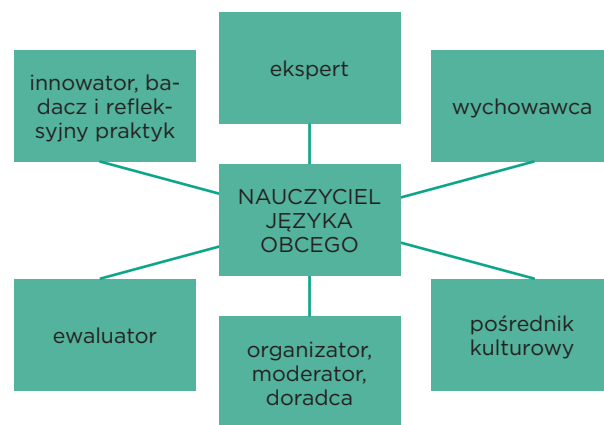
Kompetencje językowe od wielu lat nie są już jedynymi, które kształtujemy na zajęciach języka obcego. Już na początku nowego milenium ESOKJ (Rada Europy 2001) wskazywał na konieczność rozwijania kompetencji ogólnych (wiedzy, umiejętności, uwarunkowań osobowościowych oraz umiejętności uczenia), a zalecenie Rady Unii Europejskiej z 2018 r. dotyczące rozwoju kompetencji kluczowych w uczeniu się przez całe życie rozwinęło to zagadnienie. Do ośmiu określonych wówczas kompetencji kluczowych, które uznano za niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego oraz udanego życia społecznego (Rada 2018), zaliczono: (1) kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, (2) w zakresie wielojęzyczności, (3) matematyczne i w zakresie nauk przyrodniczych, technologii

i inżynierii, (4) cyfrowe, (5) osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, (6) obywatelskie, (7) w zakresie przedsiębiorczości, oraz (8) w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej (Rada 2018). W zaleceniu Rady podkreśla się, że w społeczeństwie opartym na wiedzy samo zapamiętywanie informacji nie jest już wystarczające. Nauczanie powinno się opierać na rozwijaniu praktycznych umiejętności i wyżej wymienionych kompetencji. Zestawiając ramy ET 2020, o których wspomniałam na początku artykułu, z zaleceniami dotyczącymi kompetencji kluczowych, widać wyraźnie, że nie da się rozdzielić nauczania języków obcych i rozwijania kompetencji kluczowych. Oba procesy mają ten sam cel: pomoc uczniom w dostosowaniu się do zmian społeczno-ekonomicznych i podniesienie ich przyszłej wartości na rynku pracy.

Role współczesnego nauczyciela i jego rozwój

Biorąc zatem pod uwagę zarówno cechy i potrzeby ucznia, jak i wymogi dzisiejszego dynamicznego procesu nauczania, dochodzimy do wniosku, że współczesny nauczyciel nie jest już tylko przekazicielem wiedzy językowej i kulturowej, ale musi dysponować umiejętnościami z zakresu psychologii i nowoczesnych technologii, a także sprawnie rozwijać pozajęzykowe kompetencje uczniów. Role, które odgrywa obecnie nauczyciel, ewoluowały wraz z metodami nauczania. Radykalna zmiana podejścia do nauczania, nastawienie na aktywizację i autonomizację ucznia oraz nastawienie na działanie spowodowały, że nauczyciel musiał nauczyć się pełnić jednocześnie wiele funkcji (Rys. 1.).

Rys. 1. Funkcje nauczyciela języka obcego według Zawadzkiej (2004)

² Wiele ciekawych informacji nt. wykorzystywania nowych technologii w nauczaniu języków obcych Czytelnik znajdzie w numerach 4/2020 i 1/2021 „Języków Obcych w Szkole” w całości dostępnych na stronie internetowej czasopisma: www.jows.pl – przyp. red.

Wskazane funkcje są bardzo różnorodne, dlatego jako nauczyciele nie możemy stać w miejscu – musimy podejmować wszelkie działania skoncentrowane na rozwoju i samodoskonaleniu, które mogą nam pomóc w dostosowywaniu naszych metod do aktualnych warunków dydaktycznych i społecznych. Oczywiście formą kształcenia są powszechnie dostępne szkolenia, które w ostatnim czasie przeprowadza się często online. Duża ich część jest płatna, ale znajdziemy także stosunkowo obszerny katalog szkoleń darmowych, pełnych wartościowych treści, np. te proponowane przez wydawnictwa podręczników do nauki języków obcych.

Warto pamiętać, że, poza szkoleniami, istnieją także inne formy samodoskonalenia, mniej sformalizowane i zinstytucjonalizowane, a jednocześnie znacznie ułatwiające rozwój nie tylko zawodowy, ale także osobisty.

Obserwacje koleżeńskie

Każdy nauczyciel jest sam na swoich zajęciach, ma ulubione rytuały oraz ćwiczenia i bez wyjścia poza ramy swojej lekcji trudno jest mu coś zmienić czy poprawić. Pracując jako metodyk z nauczycielami języka francuskiego, bardzo często sugeruję im, aby w ramach doskonalenia swojego warsztatu przyglądali się lekcjom prowadzonym przez koleżanki i kolegów. Obserwacje koleżeńskie stanowią nie tylko źródło inspiracji, dostarczające nowych pomysłów, ale przede wszystkim pozwalają nabrać dystansu do własnych metod pracy. Zadając sobie po takich obserwacjach pytania: *Co mi się podobało?*, *Co mi się nie podobało?*, *Czego chciał(a)bym spróbować na mojej lekcji?*, możemy skonfrontować nasze pomysły z koncepcjami innych nauczycieli i dowiedzieć się czegoś na temat nas samych (Wysocka 2009). Obserwacje innych nauczycieli podczas pracy sprzyjają wymianie doświadczeń i refleksji, dlatego powinny być elementem obowiązkowym zarówno na etapie kształcenia nauczycieli oraz w późniejszym procesie doskonalenia zawodowego.

Panele i fora dyskusyjne, grupy w mediach społecznościowych

Podobnie jak obserwacje, rozmowa z innymi nauczycielami może dać nam świeże spojrzenie na problem lub być źródłem inspiracji. Jak już wspomniałam, nie mając okazji do konfrontacji swoich metod i przemyśleń z innymi nauczycielami, nie mamy możliwości dokonania autoewaluacji i ewentualnych modyfikacji własnych metod. Takie dyskusje mogą i powinny się odbywać regularnie w szkole, w której pracujemy. Co więcej, dziś mamy również dostęp do niezliczonych grup dla nauczycieli

w mediach społecznościowych, dzięki którym wymiana doświadczeń stała się prosta i szybka. Przykładem takiego medium może być także prowadzona przez Ośrodek Rozwoju Edukacji platforma „Doskonalenie w sieci”, która ma na celu stworzenie siatki współpracy i samokształcenia nauczycieli w formie blogów, grup dyskusyjnych, artykułów, szkoleń e-learningowych czy ankiet.

Publikacje branżowe

Publikacje branżowe dają nauczycielowi teoretyczną podstawę jego pracy oraz pozwalają mu zaktualizować swoją wiedzę. Często, dopiero kiedy poznamy różne mechanizmy grupowe, metakognitywne czy psychologiczne, widzimy, co może na naszych zajęciach zdać egzamin i dlaczego. Taka świadomość procesu nauki może ułatwić nam przygotowywanie lekcji i zrozumienie problemów uczniów oraz pomóc nam je pokonywać. Z publikacji branżowych dowiadujemy się również m.in. o nowych trendach w dydaktyce czy nowych metodach nauczania, dzięki czemu jesteśmy na bieżąco ze wszystkimi zmianami, które możemy testować i wdrażać na naszych lekcjach.

Prasa, książki, filmy, seriale w języku docelowym

Każdy język podlega ciągłej ewolucji. Powstają nowe słowa, które wchodzą do użycia, pojawiają się nowe, użytkowe zasady gramatyczne, zmienia się zapis niektórych wyrazów. Mając na uwadze te zmiany, jako nauczyciele, przybliżający naszym uczniom nie tylko język, ale też kulturę docelową, musimy nieustannie uczyć się mowy, której nauczamy, i poznawać świat, o którym mówimy. Jednym z założeń metody zadaniowej jest proponowanie uczniowi aktywności, które mogą go przygotować do rzeczywistej komunikacji (Gębał 2019). Musimy go więc przygotować na zetknięcie się z różnymi odmianami języka, aby podejmując rozmowę w języku obcym, nie miał problemu ze zrozumieniem rozmówcy oraz żeby rejestr języka, którego będzie używał, odpowiadał sytuacji, w jakiej się znajdzie. Powinniśmy śledzić najnowsze doniesienia z prasy zagranicznej nie tylko po to, żeby wzbogacać nasze słownictwo, ale także po to, aby przybliżyć problemy i mechanizmy społeczne, które są inne niż te znane naszym uczniom.

Refleksyjny praktyk

Wszystkie opisane wyżej formy doskonalenia wpisują się w koncepcję nauczyciela jako refleksyjnego praktyka stworzoną przez Donalda Shöna w 1982 r. (Szymaniewicz 2013). Refleksyjny praktyk patrzy na proces nauczania z wielu stron, zastanawia się nad wartością

wiedzy praktycznej i jest świadomy, że sposób jego pracy wynika nie tylko z jego doświadczenia zawodowego, ale również z własnych doświadczeń jako ucznia, które mogą nieświadomie wpływać na jego praktykę. To dzięki refleksji nad swoją pracą, postawą i przekonaniami, nauczyciel może się poddać samoocenie, rozwijać się zawodowo oraz rozbudowywać myślenie twórcze i autonomię (Szymankiewicz 2013).

Wyróżniamy dwa typy refleksji: w działaniu oraz nad działaniem (Witkowska 2009). Dzięki refleksji w działaniu nauczyciel jest w stanie reagować na bieżąco na różne sytuacje i zmieniać swoje metody i plany w czasie lekcji (Witkowska 2009). Każdy z nas napotkał w swojej pracy sytuację, w której czuł, że dana aktywność zaproponowana uczniom nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Sztuką jest natychmiast zareagować i dokonać niezbędnych zmian tak, aby zadanie stało się dla uczniów ciekawsze i aby przyniosło lepsze efekty. Refleksja nad działaniem dotyczy natomiast analizy lekcji już po jej zakończeniu. Nie jest ona jednak łatwa, a może nawet niemożliwa, jeśli jako nauczyciele analizujemy samodzielnie swoją pracę, nie konfrontując się z punktem widzenia innych. Oba typy refleksji pozwalają nam stać się nauczycielem otwartym na innych i na zmiany, innowacyjnym, kreatywnym (Zawadzka 2004), a przede wszystkim skutecznym. Słowem – nauczycielem, którego potrzebują współcześni uczniowie.

Nauczyciel przedsiębiorca

Bycie nauczycielem jednak nie polega dziś jedynie na nauczaniu i rozwijaniu uczniów. Nauczyciel XXI wieku, zwłaszcza ten, który pracuje na własny rachunek, musi posiadać również wiele umiejętności z zakresu marketingu i promowania marki osobistej. Obserwując współczesny rynek nauczycieli komercyjnych, wyraźnie da się zauważyć, że uczniowie wybierają nauczycieli, którzy ich inspirują, jeszcze zanim rozpoczną wspólną naukę. Dlatego właśnie obecność w mediach społecznościowych jest ważna dla naszego wizerunku. Mówiąc kolokwialnie, dziś nie promujemy już tylko świadczonych usług, ale również siebie samych. Tworząc wokół siebie społeczność w internecie, mamy dostęp do rzeszy potencjalnych uczniów, którzy najpierw nas obserwują, uczą się z nami na Facebooku, Instagramie lub Tik Toku, a potem monetyzujemy tę relację, rozpoczynając wspólną pracę.

Brzmi to bardzo prosto, ale wcale takie nie jest. Skuteczne prowadzenie profili w mediach społecznościowych wymaga ogromnej wiedzy marketingowej. Nie wystarczy prezentacja samych umiejętności

językowych – trzeba się czymś wyróżniać, mieć oryginalny pomysł na swoją obecność w sieci, która jest obecnie pełna treści edukacyjnych. Jeśli przebijemy się przez ogromną liczbę podobnych tematycznie profili, blogów oraz stron i uda nam się zyskać popularność, możemy nie tylko pozyskać nowych uczniów, ale również rozwijać się w naszym zawodzie.

Od pewnego czasu daje się zaobserwować ogromną popularność ebooków przeznaczonych do samodzielnej nauki języka, opracowywanych i sprzedawanych w internecie przez nauczycieli. Wyjaśnienie wydaje się proste: uczniowie wolą uczyć się z materiału, którego twórcę znają, niż z podręcznika, za którym stoi duże wydawnictwo i autorzy o nic niemówiących im nazwiskach. Identyfikacja z autorem materiałów dydaktycznych wspiera motywację i autonomię ucznia, który chętnie sam rozwiązuje zadania z zakupionej publikacji, robi sobie z nią zdjęcie, wrzuca je do mediów społecznościowych i czuje, że jest częścią pewnej wspólnoty.

Świetnymi przykładami nauczycieli, których obecność w sieci może być źródłem inspiracji, są: Jacek Mulczyk-Skarżyński, czyli „Pan od francuskiego”, oraz Marta Bargiel prowadząca profile pod hasłem „Ach, ten francuski” oraz bloga „Po francuskiej stronie”. Oboje są aktywnymi nauczycielami, a treści, które pokazują w internecie są niezwykle inspirujące i wzbogacające. Jacek Mulczyk-Skarżyński publikuje bardzo popularne w sieci krótkie nagrania wypełnione użytecznym słownictwem i oferuje ebooki do nauki języka francuskiego. U Marty Bargiel znajdziemy z kolei podcasty, ebooki z ćwiczeniami oraz ćwiczenia do rozwijania rozumienia ze słuchu. Nie należy zapominać, że stoi za tym ogrom pracy, która obejmuje nie tylko aspekty językowe, ale jak już wspomniałam, również marketingowe, polegające m.in. na tworzeniu marki osobistej, dzięki której sprzedajemy nasze umiejętności, jak również podkreślamy naszą zawodową lub osobistą unikatowość, która nas wyróżnia i stanowi wartość samą w sobie (Schawbel 2012). Mówiąc o sobie w sieci, promując siebie, swoje kompetencje, pasje, usługi i oferowane produkty, stajemy się ich twarzą, zyskujemy na wiarygodności i popularności, co jest niesłychanie ważne w tworzeniu relacji z naszymi uczniami/klientami. Pozwala nam to także realizować nasze plany zawodowe. Nie należy zapominać, że obierając tę ścieżkę i decydując się pracować na swoje nazwisko, oprócz pracy dydaktycznej, dochodzą nam obowiązki, które dotyczą każdego przedsiębiorcy, czyli m.in. księgowość, szeroko pojęta administracja, ryzyko finansowe oraz brak płatnego urlopu.

Podsumowanie

Patrząc na wyzwania stojące przed nauczycielem języka obcego XXI wieku, nie jesteśmy w stanie jednoznacznie zdefiniować, kim ów nauczyciel jest. Naturalnie, wiele zależy od zawodowych decyzji, które podejmie: praca w szkole publicznej czy własna działalność? Praca z dziećmi czy z dorosłymi? Lekcje czy to językowe czy coaching? Zajęcia multimedialne czy klasyczne? Podejście zadaniowe czy komunikacyjne? Takich pytań mogłabym jeszcze zadać wiele, co pokazuje, że każdy z nas jest inny i każdy obiera swoją własną drogę. To, co jest niezmiennie i na co nie mamy większego wpływu, to niezwykle szybko zmieniający się świat i ewoluujące potrzeby uczniów. Nie uciekniemy od tego, dlatego jedynym sposobem na nadążanie za tymi zmianami jest otwartość umysłu, refleksja i nieustanne samodoskonalenie.

BIBLIOGRAFIA

- Centrum Badania Opinii Społecznej (2020), *Komunikat z badań: korzystanie z Internetu*, Warszawa: Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej.
- Gębal, P.E. (2019), *Dydaktyka języków obcych. Wprowadzenie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Komisja Europejska (2019), *Key Competences for Lifelong Learning*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Komorowska, H. (2009), *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Krajka, J. i in. (2010), *Social media and language learning: beliefs, attitudes and uses in Latvia, Poland and Romania. Study operated by the network*, „Language learning and social media: 6 key dialogues”.
- Mikiewicz, A. (2015), *Coaching jako narzędzie zmiany w dydaktyce*, [w:] J.A. Malinowski, A. Wesołowska (red.), *Coaching i tutoring. W stronę nowoczesnej pracy dydaktycznej*, Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT”.
- Rada Europy (2003), *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwo CODN.
- Schwabel, D. (2012), *Personal branding 2.0. Cztery kroki do zbudowania osobistej marki*, Gliwice: Wydawnictwo Helion.
- Sendur, A.M. (2018), *Analiza potrzeb jako pierwszy krok w doborze materiałów dydaktycznych*, [w:] *Materiały i media we współczesnej glottodydaktyce: wybrane zagadnienia*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Szymankiewicz, K. (2013), *Kształtowanie refleksyjnych postaw przyszłych nauczycieli języka francuskiego – rola internetowego, dydaktycznego forum dyskusyjnego*, „Języki Obce w Szkole”, nr 1, s. 46–51.

- Szymankiewicz, K. (2018), *O zmianach i ich znaczeniu w pracy i rozwoju nauczycieli języków obcych*, „Języki Obce w Szkole”, nr 2, s. 79–84.
- Tułodziecka, E. (2015), *Coaching i tutoring – nowoczesne metody pracy we współczesnej dydaktyce*, [w:] J.A. Malinowski, A. Wesołowska (red.), *Coaching i tutoring. W stronę nowoczesnej pracy dydaktycznej*, Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT”.
- Witkowska, M. (2009), *Refleksyjny student – refleksyjny praktyk. Kształcenia myślenia refleksyjnego przyszłych nauczycieli języka angielskiego*, [w:] M. Pawlak, A. Mystkowska-Wiertelak, A. Pietrzykowska (red.), *Nauczyciel języków obcych dziś i jutro*, Poznań–Kalisz: Polskie Towarzystwo Neofilologiczne.
- Wysocka, M. (2009), *Wywiad i obserwacje lekcji w badaniach nad osobą nauczyciela języków obcych*, „Neofilolog”, nr 32, s. 139–149.
- Zawadzka, E. (2004), *Nauczyciele Języków Obcych w dobie przemian*, Kraków: Impuls.

AKTY PRAWNE

- Konkluzje Rady z 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”), <bit.ly/351ZCcj>.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425).
- Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, <bit.ly/3xbDmZl>.

DOROTA PADZIK Absolwentka Instytutu Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Swoją nauczycielską warsztat doskonaliła na Uniwersytetach w Besançon i Louvain-la-Neuve. Uczestniczy w licznych szkoleniach i warsztatach, m.in. na temat metody werbo-tonalnej i neurolingwistyki. Pracuje jako nauczyciel języka francuskiego w szkole L’atelier de français w Warszawie, w której pełni również funkcję metodyka. Pracuje z młodzieżą licealną i uczniami dorosłymi. Jest też członkiem zespołu Les Zexperts FLE, z którym opracowuje materiały dydaktyczne do nauki języka francuskiego oraz przygotowuje szkolenia dla nauczycieli.

